

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj X.

V saboto 17. januarja (poznozimna) 1852.

List 5.

Pesmica o snegu.

Sneg debeli še pokriva
Gojzde, njive, travnike,
Pod odéjo svojo ima
Kmeta sladko upanje.

Kak cvetlice in rastljine
So pod snegam hranjene:
Alj so zdrave, alj zebljine
Hude že omagane?

Marsiktero cvetko milo,
Ki cvetela je lepó,
Zimsko srežje bo umorilo,
Da spomlad je več ne bo.

Le cvetlica, ki imela
Terdno je korenice,
Bode sopet oživéla,
Lepši bo nje ličice!

A. Praprotnik.

Kako dobroto krompirja zvediti.

(Konec.)

Kaj pa to pomeni: če krompir plava (in kako plava) ali če se potopí v prvem ali drugem kozarcu?

Gotove skušnje o tem tole učé:

Ako plava krompir v prvem kozarcu, je nar slaběji sorte, to je, on še v 100 delih nima 15 delov moke.

Ako pa krompir v prvem kozarcu na dno pade, v drugem kozarcu pa plava, je to znamenje dobre sorte, in je tolikanj bolji, bolj ko proti dnu sili; zapopadek moke v takim krompirji je čez 15 noter do 22 delov.

Ako pa krompir v drugem kozarcu na dno pade, je nar boljši sorte; tak krompir ima čez 22 do 27 delov moke v sebi.

Na to vižo se zvé dobrota krompirja za kakoršno koli rabo.

Če je krompir zlo trohljiv po gnjilini, bo, če je tudi debel, vselej plaval tudi v prvem kozarcu. Tak krompir naj se nikdar ne vzame za seme.

Hoče pa kdo še bolj natanjko zvediti, koliko moke ima krompir v sebi, naj si napravi 8 tacih kozarcev, in zvedil bo vsako stotinko, koliko je moke v krompirji. V vsak kozarc se vlije za to tudi pol funta vode, — soli pa toliko: v 1. kozarc se je dene 2 lota ali 8 kvinteljcov, v 2. kozarc 9 kvint., v 3. kozarc 10 kvint., in tako za 1 kvinteljcz zmirej več v vsaki kozarc noter do 15 kvinteljcov v 8. kozarcu.

Ako se krompir potopí do dna v 1. kozarcu, ima 15 do 16 delov moke. Ako se potopí v 2. kozarcu, ima 17—18 delov moke, ako se potopí

v 3. kozarcu, ima 18—19 delov moke, in zmira za 1 del več, tako, da krompir, ki se potopí v 8. kozarcu, ima 26 do 27 delov moke.

Ta skušnja z 8 kozarci je popolnoma natanjna; — ker pa take natanjčnosti kmetovavci ne potrebujejo, je zadosti, ako se poskušnja le s 3 kozarci napravi, kakor smo gôri razložili.

Da vse to slana voda razodeva, je pa za to, ker sol vodo bolj teško in močno naredí, da tedaj mora taka reč, ktera se v slano vodo položi, že težji biti, ako s svojo težo hoče težo vode premagati.

Deni kakoršin koli tudi nar slabji in gnjili krompir v navadno vodo; vselej ti bo na dno padel, — v slani je pa to vse drugač.

Zato se tudi v morji veliko lože plava, kakor v drugi vodi, ker močnejši slana voda človeka lože nosi.

Premišljevanje, kako se prihodnjič povodnjim ubraniti.

(Dalje.)

Pridno gojzdno gospodarstvo in drevoreja pa ni le samo potrebna za to, da drevje v gojzdih popiva mokroto s podnebja, temuč ima veliko moč tudi zoper blisk in strelo, ktera nam pohištva požiga, in zoper točo, ktera kmetu dostikrat hipoma vès njegov up celiga leta, vse njegove premoženje pokončá.

Blisk in strela, grom in toča pa izvirajo iz ene moči, ki se elektrika ali kalamična moč imenuje, ktera se večidel pod nebam takrat nareja, ko se voda v sopúh spreminja.

Ako bi nekteri kraji še toliko umetnih strelovodov imeli, vsi ti ne bojo dosto pomagali, ako ne skerbimo za to, da nas narava (natora) sama ne brani nebeškiga ognja in toče.

V naravi je vse v nar lepšim redu; povsod vlada neskončna modrost, ktera je vsacimu kamnju in vsacimu bitju, naj bo še tako majhna stvarica, določila njegov cilj in konec.

Prašamo pa: zakaj je Stvarnik gojzdno hojvje iglasto vstvaril? zakaj je perjice narezano, kosmato, ternasto itd. naredil? in dobili bomo odgovor: da se ravnomera med kalamično močjó zraka in zemlje ohrani.

Te iglice, te nareze, to ternje, ki jih vidimo na perji drevés, so osíne (špice) tistih strelovodov, ki so edini v stanu s podnebja tisto grozovito moč nevidama na-se potegovati, ki se scer v nebeški oginj in strelo ali točo v podnebji združi in potem na zemlji strašno škodo dela.

Ako hočemo tedaj to škodo odverniti,